

BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHDA IC PROGRAMMASINING QO‘LLANISHI VA UNING AFZALLIKLARI.

Nabiyeva Muhtaram Sidiqjonovna

To‘raqo‘rg‘on agrotexnologiyalar texnikumi maxsus fan o‘qituvchisi

Annotasiya: Mazkur maqolada xo‘jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy hisobotlarini yuritishda IC programmasidan foydalanishning afzalliklari bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: IC buxgalteriya dasturi, Buxgalteriya hisobi, Moliya, avtomatlashtirilgan hisobotlar, Hisob-kitoblarni avtomatlashtirish, Dasturiy ta‘minot, Buxgalteriya axborot tizimi, Elektron hisob yuritish, Hisob siyosati, Soliq hisobi, Ish haqi hisobi, Asosiy vositalar hisobi.

KIRISH

Hozirgi kunda xo‘jalik yurituvchi subyektlar faoliyatida buxgalteriya hisobini to‘g‘ri, aniq va tezkor yuritish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarda moliyaviy axborotlarning ishonchliligi va shaffofligi boshqaruv qarorlarini qabul qilishda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Shu bois buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish, zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish dolzarb masalaga aylandi.

Buxgalteriya hisobini avtomatlashtirishda keng qo‘llanilayotgan dasturiy ta‘minotlardan biri bu — IC (1C) buxgalteriya dasturi hisoblanadi. Ushbu dastur korxona va tashkilotlarda moliyaviy-xo‘jalik operatsiyalarini tizimli ravishda hisobga olish, hujjatlarni rasmiylashtirish, hisobotlarni shakllantirish hamda tahlil qilish imkonini beradi. 1S dasturi o‘zining qulay interfeysi, moslashuvchanligi va milliy qonunchilik talablariga mosligi bilan ajralib turadi.

Mazkur mavzu buxgalteriya hisobini yuritishda 1S dasturining qo‘llanishi hamda uning afzalliklarini yoritishga qaratilgan bo‘lib, unda dasturdan foydalanishning amaliy ahamiyati va buxgalteriya jarayonlarini soddalashtirishdagi o‘rni tahlil qilinadi.

Buxgalteriya hisobini yuritishda raqamlashtirish zarurati. Bugungi kunda xo‘jalik yurituvchi subyektlar faoliyatida buxgalteriya hisobi muhim o‘rin tutadi. Hisob-kitoblarning aniqligi, moliyaviy axborotning ishonchliligi va o‘z vaqtida taqdim etilishi korxona faoliyatining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. An‘anaviy, qo‘lda yuritiladigan buxgalteriya hisobi shakllari vaqt va mehnat talab qilishi, inson omili ta‘sirida xatolarga yo‘l qo‘yilishi bilan ajralib turadi. Shu sababli buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish zarurati yuzaga kelgan. Raqamli texnologiyalar rivoji natijasida buxgalteriya hisobini yuritishda maxsus dasturiy ta‘minotlardan foydalanish keng ommalashdi. Shunday dasturlardan biri — 1C (1C:Предприятие) dasturiy majmuasi bo‘lib, u buxgalteriya hisobi, soliq hisobi va boshqaruv hisobini avtomatlashtirishda samarali vosita hisoblanadi. 1C dasturi kichik biznes subyektlaridan tortib yirik korxonalargacha bo‘lgan turli tashkilotlarda qo‘llanilib kelinmoqda.

IC dasturining mazmuni va funksional imkoniyatlari IC dasturi modulli tuzilishga ega bo'lib, foydalanuvchi ehtiyojidan kelib chiqib turli konfiguratsiyalarda ishlatiladi. Eng keng tarqalgan konfiguratsiyalar qatoriga "IC: Buxgalteriya", "IC: Savdo va ombor", "IC: Ish haqi va kadrlar", "IC: Korxona boshqaruvi" kabi dasturlar kiradi. Ushbu konfiguratsiyalar buxgalteriya hisobining barcha bo'limlarini yagona axborot tizimida yuritish imkonini beradi. IC dasturi orqali quyidagi asosiy buxgalteriya operatsiyalari amalga oshiriladi: birlamchi hujjatlarni (hisob-faktura, kirim-chiqim orderlari, IC — bu buxgalteriya, soliq, kadrlar va boshqaruv hisobini avtomatlashtirish uchun mo'ljallangan dasturiy platformadir. U Rossiya va MDH davlatlari, jumladan O'zbekistonda ham keng qo'llaniladi. IC dasturi korxonaning moliyaviy faoliyatini yagona axborot tizimida boshqarish imkonini beradi.

IC dasturining buxgalteriya hisobida qo'llanishi IC dasturi yordamida quyidagi ishlar amalga oshiriladi: xo'jalik operatsiyalarini hujjatlar asosida avtomatik hisobga olish; asosiy vositalar va nomoddiy aktivlar hisobini yuritish; tovar-moddiy zaxiralar harakatini nazorat qilish; debitor va kreditor qarzdorliklarni hisoblash; ish haqi, mukofot va ushlab qolishlarni hisoblash; soliq bazasini aniqlash va soliqlarni hisoblash; moliyaviy va soliq hisobotlarini shakllantirish. IC dasturining asosiy imkoniyatlari Ko'p foydalanuvchilik rejimi — bir vaqtning o'zida bir nechta xodim ishlashi mumkin. Avtomatik hisob-kitoblar — buxgalteriya o'tkazmalari dastur tomonidan avtomatik yaratiladi. Hisobotlar bazasi — standart va maxsus hisobotlarni olish imkoniyati mavjud.

Ma'lumotlarni eksport-import qilish — Excel, bank dasturlari va soliq tizimlari bilan integratsiya qilinadi. Zaxira nusxa (backup) — ma'lumotlar yo'qolishining oldi olinadi. IC dasturining afzalliklari Vaqt va mehnat tejaladi — qo'llab hisoblashga ehtiyoj kamayadi. Inson omili ta'siri kamayadi — xatolar soni sezilarli darajada qisqaradi. Nazorat kuchayadi — moliyaviy intizom va shaffoflik ta'minlanadi.

Moslashuvchan tuzilma — turli soha korxonalari uchun moslashtiriladi. Yangilanish imkoniyati — qonunchilikdagi o'zgarishlarga mos ravishda yangilanadi. Tahlil qilish qulayligi — foyda, xarajat, daromadlarni tez tahlil qilish mumkin. IC dasturining kamchiliklari (obyektiv baho uchun) dastlabki o'rnatish va sozlash vaqt talab qiladi; malakali mutaxassis (IC buxgalter) talab etiladi; litsenziya va xizmatlar ma'lum xarajatlarni talab qiladi. Amaliy ahamiyati buxgalterning malakasini oshiradi; Qo'lda hisob yuritishdan analitik faoliyatga o'tishga imkon yaratadi; buxgalterni zamonaviy mutaxassisga aylantiradi. Ta'lim tizimida bugungi kunda IC: oliy ta'lim muassasalarida; kasb-hunar markazlarida; malaka oshirish kurslarida O'qitilmoqda va amaliy mashg'ulotlar uchun qo'llaniladi. IC dasturi buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish, nazorat qilish va tahlil etishda muhim axborot tizimi bo'lib, u korxona faoliyatining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov A., Xolmatov R. Buxgalteriya hisobi. — Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021.

2. Abdullayev M. Moliyaviy va boshqaruv hisobi asoslari. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. IC kompaniyasi. “IC: Buxgalteriya” dasturidan foydalanish bo‘yicha qo‘llanma.
4. Vahrushev A. Avtomatlashtirilgan buxgalteriya hisobi tizimlari. — Moskva, IC-Publishing, 2019.